

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 7.

V Ljubljani, 1. aprila 1884. l.

XXIV. leto.

Solčna in senčna stran debate letošnjega naučnega proračuna.

Kakor vsako leto, tako ste tudi letos pri naučnem proračunu obe glavni stranki državnega zbora „brusili uma svitle meče“. Iz govorov obeh strank je razvidno, da ste si v svesti izreka: „Čegar je šola, tistega bode bodočnost“; samo da se nam vidi to prepričanje pri naših nasprotnikih globočje ukoreninjeno, nego pri naših prijateljih. Debata naučnega proračuna je za nas učitelje vselej jako zanimiva in poučljiva tudi zaradi tega, ker se iz nje vsakdo lahko prepriča in spozná, koliko je poslanec mar za národovo prosveto tiste dežele, ki jih je izvolila, kakor tudi, koliko se brigajo za vkupni naš národ posebej.

In opazujočim ravno s tega stališča naučnega proračuna debato, se nam je letos pokazalo dokaj veselega, zraven pa tudi nekaj silno žalostnega, kakor bi človeško veselje res ne smelo biti nikdar nekaljeno.

Veselilo nas je videti, kako zares viteško se je boril poslanec g. dr. Vitezič za svoje pomilovanja vredne slovanske deželane, živeče v solzosorni Istri; radovali smo se nad pogumom vrlo izvežbanega boritelja g. dr. Vošnjaka, koji je po kratkem boji v pesek položil strastne nasprotnike slovenskega rodú na Štajerskem; — a srce nam je navdušenosti vskipelo, zapazivšim, kakega junaškega zagovornika in iskrenega prijatelja treznih pedagogičnih in didaktičnih načel je dobila ljudska šola z našim novim poslancem, preč. gosp. Božidarom Raičem, koji je s prepričevalno besedo šibal pedagogično-didaktično nesmisel vsiljevanja tujega jezika že v nižje razrede ljudske šole. Kako je ta gospod za ljudsko šolo vnet, se vidi tudi iz tega, ker je brž vlado pozval, da naj ona sklep poslanske zbornice s 26. aprila 1880. l., tikajoč se uvedbe slovenskega jezika kot poučnega, pri primerni gojitvi nemščine, na učiteljišči v Mariboru s početkom šolskega leta 1884/5. nemudoma zvrši, čemur je tudi zbornica pritrdila. Ravno ta poslanec je tudi dokazal pred vsem svetom čestito starost imena našega národa in njegovega slovstva. Slepe soditelje o bojah, ki v jednomer kvasijo, da národ novoslovenščine ne razume, je pa s plamtečimi besedami popital: „Kdo čita dakle ogromne tisoče knjig družbe »sv. Mohorja«, in zakaj vlada tolikokrat zaplenjuje slovenske časnike, koji bi bili vender čisto nenavarni, ako bi jih res ljudstvo ne razumelo?“ Odgovora ni dobil, ker je bil pretrdo nasprotnikom jezik zavezal. Bog daj ljudski šoli še kaj tacih zagovornikov!

Ravno tako smemo tudi zapisati na račun lepše prihodnosti slovenskemu šolstvu veselo prikazen, da g. naučni minister ne odbija opravičenih zahtev gledé slovenščine

po srednjih šolah in učiteljiščih, temuč je poudarjal sam veliko korist za bodočnost mladine, ako se popolnem nauči obeh deželnih jezikov. To je tedaj solučna stran omenjene debate.

A kakor ima že vsaka reč tudi senčno stran, tako tudi ta debata ni bila brez nje.

Jako nemilo nas je namreč osupnila že okoliščina, da se je podlogo vsemu poznejšemu pouku, ljudsko šolstvo, obravnavalo samo pičle tri ure, in to v večerni seji, ko se že nikomur nič ne poljubi. To je tudi gotovo vzrok neveselemu dogodku (vsaj tolažimo se s tem), da se letos ni nihče pobrigal za silno zavoženo ljudsko šolstvo naših bratov na južnem Koroškem, koji morajo s svojimi žulji vzdržavati iznárodenje svojih otrok! Povprašati bi se bilo moglo po osodi tiste peticije, koja je podpisalo 97 katehetov slovenskih otrok, v katerej so prosili — *horribile dictu!* — da naj se otroci vsaj toliko v šolah slovenskega jezika čitati navadijo, da se bodo mogli z boljšim uspehom verskih resnic iz slovenskega katekizma naučiti. In na to opravičeno peticijo, koja že jedina odkriva vso ostudno nagoto ponemčevanja, so dobili gg. katehetje za odgovor — molčanje! — Dozdeva se nam, da se zaupni možje našega národa preveč zanašajo na národovo probujenje. Pomisliti se mora, da v prejšnjih stoletjih ni bilo v vsaki hribovski župniji šole, in da se takrat ni nahajal nemški abecednik v vsaki rovtarski kočī, da v tistih „dobrih starih časih“ niso poznali osemletne posilne šole, v kojem dolgem času se že nekaj doseže, ako se otrokom neprestano kaj vbija, če sicer tudi „božji volki“ ostanejo ves čas svojega življenja, kaj to nasprotnike briga, vsaj takih ljudi tudi potrebujejo.

Ženska vzgoja.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

27.

Prosim odpušcanja, da sem v celih dveh poglavjih govoril le o stvaréh, ki nimajo čisto nič opraviti z žensko vzgojo. Še bodem pisal o naših nekdanjih igrah, toda pozneje; zdaj se vračam zopet k svojemu predmetu.

Zakaj sem ga zapustil sploh, — vprašaš, dragi bralec? To je tako. Izprevidel sem, da se ti boljše dopade, in kar je tudi nekaj, ker se g. uredniku tega lista bolje dopada, ako se ne pečam preveč z ženskami. Vedi, dragi bralec, g. urednik je postal zadnji čas zelo strog z menoj. Začel mi je — slušaj in čúdi se! — začel mi je črtati kar cele stavke iz mojega spisa. Ali je to lepo od njega, ali ne, sodi sam, čestiti bralec. Ni lepo, kaj ne! Človek se trudi, da spravi svoje misli na papir, trudi se z glavo in roko, ter željno čaka potem, da bere to tudi tiskano; ali g. urednik mu prečrta in uniči. To je žalostno. In kaj mi je užé prečrtal vse; dostikrat čisto nedolžne in skromne stvari, kakor n. pr. to-le: „Ženska . . .“ toda pardon! — ako bi napisal zopet to, prečrtal bi mi g. urednik še enkrat, in ne izvedel bi zopet nikdo tega.

Toda zdaj sem ti zatožil g. urednika. In ko bi vedela ti, draga bralka, kako lepe nauke mi daje včasih g. urednik, kako imam pisati, da te ne žalim, kar celega „Olikanega Slovenca“ mi je užé dopisal! Gospod urednik tega lista je jako galanten človek. Posnemajte ga vsi vi negalančai možje!

Pojdimo tedaj k svojemu predmetu! Govorili smo zadnjič o sramožljivosti. Rekel sem, da sramožljivost propada dandanas, in da so v prvi vrsti krivi stariši, ako se izpridijo otroci. Ali porečeš: ali se niste izpridili tudi vi nekdanji otroci, ako ste ves dan se bavili s svojimi toliko hvaljenimi igrami? Oj ne? Pač res je, da olikani nismo